

**การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศ
เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์***
**Development of Geo – Informatics System and Potential for
Tourism in Uttaradit**

พระอุดมปิฎก, พระมหาประกาศิต อาจารย์ปาลี และ ¹ศรีวิจิตรา มีนาจัว
Phra Udompidok, Phramaha Prakasit Acarapali

and ¹Sriwichittra Meenangua
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

¹Corresponding Author Email: saosriwichittra@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวใน จังหวัดอุดรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ 2) เพื่อการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ 3) เพื่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ 4) เพื่อพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายในเขตพื้นที่ 9 อำเภอ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์, เจ้าหน้าที่รัฐ, ผู้ประกอบการ และประชาชน จำนวน 36 รูป/คน และกลุ่มตัวอย่างในการทำกิจกรรมกลุ่มเชิงปฏิบัติการ จำนวน 20 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. การสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ภาครัฐควรเร่งพัฒนาส่งเสริมงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และเป็นรูปธรรม โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้กับวัด ชุมชน และท้องถิ่นผู้รับผิดชอบ เพื่อสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ทุกทิศทาง
2. การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ มีการนำมาใช้ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างมาก การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) และ Application ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในวิสัยทัศน์ของจังหวัดอุดรดิตถ์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
3. การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ในแต่ละพื้นที่ที่มีความพร้อมที่แตกต่างกัน การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวด้วยระบบภูมิสารสนเทศสารสนเทศทำให้เกิดการเชื่อมโยงจุดพิกัดท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ภายใต้ภูมิปัญญาเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความยั่งยืนและเป็นรูปธรรมมากที่สุด
4. การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนแต่ละแห่งต่างก็มีการพัฒนาเครือข่ายเฉพาะในชุมชนเท่านั้น ไม่ได้รับการสนับสนุน หรือไม่มีการขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่น เนื่องจากปัญหางบประมาณ ดำเนินการ ส่วนรูปแบบเครือข่าย ลักษณะการสร้างเครือข่าย และการพัฒนาเครือข่ายมีความคล้ายคลึงกัน

คำสำคัญ : การพัฒนา; ศักยภาพ; ระบบภูมิสารสนเทศ; การท่องเที่ยว

Abstract

This research entitled “Development of Geo-Informatics System and Potential for Tourism in Uttaradit” has the objectives as follows: 1) to study and survey the tourist attraction in Uttaradit, 2) to develop the geo-informatics system for tourist attraction management in Uttaradit, 3) to develop the potential of tourist attraction in Uttaradit’s community, and 4) to develop the network of tourist attraction in Uttaradit. This study is collected data from target groups in 9 districts of samples, including Buddhist monks, government officials, entrepreneurs and people in 36 people and the samples for activities in the workshop group of 20 people by using the Structured interview for In-dept interview.

The findings of this research as follows:

1. The survey of cultural tourist attractions found that the government sector should hasten the development of sustainable cultural attractions and be more concrete by organizing activities to promote knowledge to the temple, community and local responsible person in order to be able to develop cultural tourist attractions of Uttaradit, in all directions.

2. Development of geo-informatics system for tourist attraction management in Uttaradit there is used in less tourism development. This study therefore is the development of geographic information system (GIS) and application of cultural tourist attractions according to the Buddhist way of Uttaradit for being the same direction.

3. Development of tourist attraction potential found that there are different readiness in each area. The development of tourism potential by geographic information systems that makes the connection of the tourist coordinate clearly. under integrated Buddhist wisdom to create the most sustainable and concrete.

4. The development of tourist attraction network found that each community has developed a network in the community only, not supported or network expansion into other communities due to budget problems. Network format, the characteristics of networking and tourism network development of each area there are similarity.

Keywords: Development; potential; geo-informatics; tourism

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นนโยบายหลักที่สำคัญในการพัฒนาและขยายงานด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง รวมทั้งสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างยั่งยืนในอนาคตได้ การพัฒนารูปแบบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อน ได้แก่ หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน ท้องถิ่น ชุมชน วัด และประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเดิม โดยมีการสนับสนุนงาน

ประเพณีท้องถิ่น การผลิตสินค้าของที่ระลึกให้มีมาตรฐานทั้งราคา และคุณภาพการพัฒนาบุคลากรและการส่งเสริมการขาย เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาขับเคลื่อนในทุกรูปแบบเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด ตั้งแต่ การดำเนินงานสำรวจแหล่งท่องเที่ยว การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การวางแผนงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้มีประสิทธิผลมากที่สุด รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยวในยุคศตวรรษที่ 21 ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยตรง ส่งผลให้เพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มากขึ้น รวมถึงการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวของในระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด และระดับชุมชน ทั้งนี้ หากมีการสนับสนุนและสามารถนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) มาประยุกต์ใช้เพื่องานด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจังในประเทศไทยจะทำให้เห็นผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

ในปัจจุบันระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) มีการนำมาพัฒนาและประยุกต์ใช้ สามารถประยุกต์กับงานได้หลากหลาย อาทิ การวางผังเมือง การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร การศึกษาและติดตามภัยพิบัติ และด้านการท่องเที่ยว GIS เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการจัดการวิเคราะห์ และแสดงผลทั้งในระดับชุมชนและระดับภูมิภาค สามารถประยุกต์ GIS กับงานด้านการท่องเที่ยวได้หลากหลาย ได้แก่ การจัดทำบัญชีรายชื่อสิ่งอำนวยความสะดวกทางนันทนาการ การจัดการท่องเที่ยวทางบก การประเมินผลกระทบของนักท่องเที่ยว ระบบการจัดการข้อมูลการท่องเที่ยว และระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้วยการท่องเที่ยว ด้วยข้อจำกัดที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวบางส่วนต้องการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวและการประเมินเส้นทางที่สั้นที่สุดในการเดินทางจากที่พักไปยังแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความจำเป็นเพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่ง GIS และการสำรวจระยะไกล (Remote Sensing: RS) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ GIS และ RS ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนและมองเห็นข้อมูลเส้นทางเชิงพื้นที่สำหรับใช้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ในระยะเวลาและระยะทางที่สั้นที่สุด (Narong, 2013) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเทคโนโลยีที่รู้จักกันมากสำหรับหน่วยงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ติดตามทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น บางครั้งการติดตามทรัพยากรบนโลกที่เกิดขึ้นใหม่ หรือนำมาใช้บริหารจัดการฐานข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ในรูปแบบเชิงพื้นที่ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้ในรูปแบบสองมิติ และสามมิติ (Suphet, 2008) รวมถึงเฝ้าระวัง การบำรุงรักษา การวิเคราะห์ในการหาทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมไปถึงการแบ่งปันภาพการเดินทางผ่านด้วย Social Network เป็นต้น เพื่อการเดินทางที่มีประสิทธิภาพ พร้อมกับความเร็วและความสะดวกในการเดินทาง โดยหวังว่าจะเป็นแนวทางที่ดีในการพัฒนาต่อยอดนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้พัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตก่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไปในอนาคต (Phanu, 2018)

จังหวัดอุดรธานี เป็นจังหวัดภาคเหนือตอนล่างที่มีความเชื่อมโยงทางด้านวัฒนธรรมจากหลาย ๆ อาณาภูมิภาค ได้แก่ วัฒนธรรมล้านนา วัฒนธรรมล้านช้าง และวัฒนธรรมสุโขทัย จึงทำให้มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเก่าแก่ และความแตกต่างของวัฒนธรรม ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทำให้จังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสนสถาน หรือ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความแตกต่างและโดดเด่นไปตามลักษณะของท้องถิ่น สามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งในจังหวัดอุดรธานี และนักท่องเที่ยวในพื้นที่ เข้ามาเยี่ยมชมความงดงามทางศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรธานีอย่างต่อเนื่อง แต่ปัจจุบันพบว่า การ

พัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตริต์นั้นน้อยมาก ทำให้สัดส่วนของนักท่องเที่ยวมีไม่มาก ส่งผลต่อรายได้ในชุมชนหากมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยจะสามารถพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตริต์ได้อย่างยั่งยืน และมีนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตริต์มากขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตริต์ เพื่อการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตริต์ และการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตริต์ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตริต์ ตลอดจนการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตริต์ โดยการนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความสะดวก และการวางระบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสม เป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตริต์สู่ความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตริต์
2. เพื่อการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตริต์
3. เพื่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตริต์
4. เพื่อการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตริต์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และกิจกรรมกลุ่มเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตริต์ ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Research)

การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาเอกสารและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เกี่ยวกับ การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์ ดังนี้

(1) ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ รายงานการวิจัย บทความวิจัย และเอกสารอื่น โดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิด และทฤษฎีในการศึกษาวิจัย

(2) ทำการวิเคราะห์กระบวนการสร้างสื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์ในกระบวนการเชิงปฏิบัติและบูรณาการงานพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีแบบแผนกับทุกภาคส่วนในจังหวัดอุดรดิตริต์

(3) ส่งเสริมการนำระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ ได้แก่ GIS และ Application มาพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตริต์อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการลงพื้นที่ภาคสนาม (Field Study) ในพื้นที่ 9 อำเภอของจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อทราบถึงแนวคิด ความสัมพันธ์ กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด ภาคเอกชน กลุ่มผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ทราบถึงนโยบายการพัฒนาของแต่ละชุมชน ในแต่ละอำเภอของจังหวัดอุดรดิตถ์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยกำหนดขอบเขตในวิจัยในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีการกำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1) เกณฑ์การเลือกชุมชนในการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกพื้นที่ด้านการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย และมุ่งดำเนินการศึกษาวิจัยมีการดำเนินการในพื้นที่ 9 อำเภอ ดังนี้ (1) อำเภอเมือง (2) อำเภอลับแล (3) อำเภอท่าปลา (4) อำเภอน้ำปาด (5) อำเภอฟากท่า (6) อำเภอบ้านโคก (7) อำเภอทองแสนขัน (8) อำเภอตรอน (9) อำเภอพิชัย โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ย่อยในแต่ละอำเภอเพื่อทำการศึกษาวิจัยเชิงลึกจากคุณสมบัติ ดังนี้

1.1) เป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติ

1.2) มีการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และได้รับการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยว และได้รับการสนับสนุนกิจกรรมจากหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการอนุรักษ์วัฒนธรรม สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายในชุมชน และมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่

2) สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้นแบบที่ใช้ในการศึกษาวิจัย จากเกณฑ์การเลือกสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 17 แห่ง ประกอบด้วย

- (1) วัดใหญ่ท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์
- (2) วัดท่าถนอม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์
- (3) วัดพระฝางสว่างคบุรี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์
- (4) อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์
- (5) วัดพระแท่นศิลาอาสน์ อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์
- (6) วัดพระยืน อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์
- (7) วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์
- (8) วัดมหาธาตุ อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์
- (9) วัดขวางชัยภูมิ อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์
- (10) วัดหน้าพระธาตุ อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์
- (11) บ้านเกิดพระยาพิชัยอนุสรณ์สถาน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์
- (12) วัดบ้านแก่งไต้ อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์
- (13) วัดน้ำพี อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์
- (14) วัดกกต๋องสามัคคี อำเภอฟากท่า จังหวัดอุดรดิตถ์
- (15) วัดโพธิ์ไชยศรี อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์
- (16) วัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย (บ้านฝาย) อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรดิตถ์

(17) วัดปากห้วยฉลอง อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรและตัวอย่าง โดยเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม จำนวน 56 รูป/คน ดังนี้

1) ฝ่ายสงฆ์ เป็นพระภิกษุสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการ ในพื้นที่ 9 อำเภอ ของจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 17 รูป

2) ฝ่ายฆราวาส ประกอบด้วย ภาครัฐ นักท่องเที่ยว และประชาชน ดังนี้

- (1) เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จำนวน 3 คน
- (2) ส่วนราชการในจังหวัด จำนวน 5 คน
- (3) ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 คน
- (4) ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว จำนวน 7 คน
- (5) ประชาชน จำนวน 12 คน
- (6) นักท่องเที่ยว จำนวน 4 คน

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร งานวิจัยการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยมีลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อให้เหมาะสมในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ พระสังฆาธิการ, ภาครัฐ, เอกชน, ผู้ประกอบการ, ชุมชน, วัด, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ประชาชน และนักท่องเที่ยว ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือเชิงคุณภาพ ดังนี้

(1) การศึกษาข้อมูลจากหนังสือ งานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว

(2) นำข้อมูลที่ได้มาวางโครงสร้างแบบสัมภาษณ์และกำหนดขอบเขตเนื้อหาให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดงานวิจัย

(3) สร้างแบบสัมภาษณ์ การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

(4) สำหรับการหาความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งนี้ ค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คือ 0.52

2) การจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มย่อยในรูปแบบการของจัดสัมมนาเพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศที่ได้จัดทำขึ้น คือ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุตรดิตถ์ (GIS) และ Application แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้ง 17 แห่ง ในพื้นที่ 9 อำเภอ โดยการสนทนามุ่งเน้นประเด็นการบูรณาการเทคโนโลยีในระดับจังหวัด และการพัฒนาเพื่อใช้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทุกแห่งอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีเครื่องมือในการศึกษา ดังนี้

(1) แบบสัมภาษณ์ และ การจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

(2) แบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อวิเคราะห์ตัวชี้วัด การพัฒนาระบบและศักยภาพ ภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์

การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นการศึกษาข้อมูลวิจัยในลักษณะของ การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ ให้เกิดการอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพิจารณาประเด็นที่เหมือนกันหรือแตกต่างกัน และดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เชื่อมโยงข้อมูลให้มีลักษณะเป็นแนวคิดสรุปเชิงนามธรรม โดยนำเสนอผลการศึกษารูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านพื้นที่ มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยว คือ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์ ในพื้นที่ปัจจุบันใช้การบอกปากต่อปากเป็นหลัก รองลงมาคือสื่อสารผ่านทางสื่อสังคม ออนไลน์ (Social Media) และได้รับการสนับสนุนด้านประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค จากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุดรดิตถ์ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานมีครบถ้วนแต่ก็ยังคงต้องการการปรับปรุงจากหน่วยงาน ภาครัฐท้องถิ่น และยังขาดในเรื่องของป้ายบอกทางที่ชัดเจน ถึงขยะ ป้ายประกาศคำเตือนต่าง ๆ อาจจะต้องพัฒนาปรับปรุงให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น และหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาถนนหนทางสะดวกสบายไม่ซับซ้อน และเข้าถึงได้ง่าย

2) ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมหลักของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ เป็นกิจกรรมเสริมสำหรับไว้รองรับนักท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับการมาท่องเที่ยว อีกทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นกิจกรรมเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นการใช้ประโยชน์จากแหล่งอารยธรรมของท้องถิ่นในพื้นที่ท้องถิ่น

3) ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การสนับสนุนงบประมาณในการทะนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมจากภาครัฐอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงอยู่ในความรับผิดชอบของวัดและประชาชนในชุมชน ในการร่วมบริจาคเงินเพื่อทะนุบำรุงศิลปะทางพระพุทธศาสนาในวัดต่าง ๆ ดังนั้น หากภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณที่มากขึ้นจะทำให้การทะนุบำรุงศิลปะทางพระพุทธศาสนามีการพัฒนา ด้านแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น สามารถผลักดันสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต

4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ตั้งแต่มีการประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น คือ การจ้างงาน การส่งเสริมให้ชาวบ้านสามารถมาขายของเพื่อหารายได้เสริมได้ในแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วม เรื่องการช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ช่วยกันดูแลและรักษาความสะอาด และการช่วยกันรักษาความปลอดภัยในท้องถิ่น แต่การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการพื้นที่ และกิจกรรม ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวยังไม่มีส่วนร่วมมากนัก โดยส่วนใหญ่จะเป็นการดูแลของวัด ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมากกว่า เพื่อเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ต่อไปในอนาคตจะต้องมีการเสนอแนวทางให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทมากกว่านี้

5) ด้านการบริหารและการจัดการ การท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ ก่อให้เกิดการสร้างงานและการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ทำให้เศรษฐกิจ ท้องถิ่นดีขึ้น คนใน

ชุมชนมีความสุข ช่วยลดปัญหาสังคมต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ดี แต่ในส่วนของการพัฒนา บุคลากรในท้องถิ่น พบว่าแทบจะไม่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากการเติบโตด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ของจังหวัดอุตรดิตถ์เกิดขึ้นอย่างช้ามาก มีส่วนทำให้มองข้ามเรื่องการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อนึ่ง ภาครัฐควรเร่งพัฒนาส่งเสริมงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และเป็นรูปธรรมมากกว่าเดิม โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้กับวัด ชุมชน และท้องถิ่นผู้รับผิดชอบ เพื่อที่จะสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์ในทุกทิศทาง เป็นแหล่งท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนและทุกฝ่ายจะได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวตรงนี้ต่อไปอย่างเท่าเทียมกัน และ ศักยภาพด้านการอนุรักษ์ การรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรม ที่จะสามารถพัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ใส่ใจและส่งเสริมการอนุรักษ์ ธรรมชาติ เพื่อให้องค์ความอุดมสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืนเอาไว้ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว แต่ทางผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่สนใจและต้องการให้มีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการ เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และกระบวนการสื่อสารทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นฐานของความมั่นคงในการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่าง วิถีพุทธ วิถีชุมชน สร้างสรรค์ ศิลปวัฒนธรรม เพื่อสานต่องานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน

1) คุณค่าทางด้านวัฒนธรรม

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัด ให้เข้าสู่ระบบการบูรณาการเชิงพุทธจะแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทย นั่นคือ การแสดงออกถึงความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนชาวไทยที่มั่นคงในบุญและความดีอันเกิดจากพุทธศาสนา การปฏิบัติด้วยศรัทธานี้จึงเป็นการทำนุบำรุงสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้มีความยั่งยืนสืบไป

ส่วนเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมที่ส่งผลโดยตรงในด้านของการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา เมื่อพลังศรัทธาของพุทธศาสนิกชนมีอย่างล้นเปี่ยม ก็จะทำให้ชาวพุทธที่มีจิตใจเป็นบุญ เข้ามาบริจาคทรัพย์ เพื่อให้ทางวัดได้นำไปทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาให้เป็นที่ประจักษ์ในสภาพดั้งเดิมทุกยุคทุกสมัย ซึ่งส่งผลที่ดีต่อคุณภาพจิตใจของพุทธศาสนิกชนและเป็นการอนุรักษ์รักษาไว้ซึ่ง ศิลปวัฒนธรรมพระพุทธศาสนาดั้งเดิมด้วย

นอกจากนี้การรักษาคุณค่าด้านวัฒนธรรม ที่คงแฝงไว้ซึ่งพลังแห่งความสามัคคีของพุทธศาสนิกชนจากทั่วประเทศที่มีใจศรัทธาพร้อมร่วมมือกันพัฒนาศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ ทำให้เกิดพลังชุมชนในการพัฒนาอนุรักษ์ทำนุบำรุงวัดให้คงอยู่อีกรูปแบบหนึ่งด้วย

2) ด้านการคมนาคมและสังคม

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในปัจจุบันนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา GIS จึงเป็นความก้าวหน้าหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาระบบการท่องเที่ยว โดยสามารถย่อโลกทั้งใบให้อยู่ในมือทุกคนเพียงแค่ใช้ Smart Phone เป็นอุปกรณ์หลักในการสืบค้น

ผลจากการพัฒนาเทคโนโลยีระบบบอกตำแหน่งพิกัดด้วยดาวเทียม (Global Positioning System : GPS) ทำให้สามารถรู้ตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ที่ติดตั้งอุปกรณ์เครื่องวัดพิกัดด้วยดาวเทียม ซึ่งจะแสดงรายละเอียดเส้นทางคมนาคม หรือ สถานที่ต่าง ๆ โดยใช้ประกอบกับข้อมูลดาวเทียมทำให้นักท่องเที่ยวทุกคนสามารถกำหนดจุดหมายปลายทาง และเส้นทางการท่องเที่ยวได้ทำให้สามารถควบคุมระยะทางในการเดินทาง ช่วยลดต้นทุนในการจ่าย เช่น ค่าน้ำมันรถ ค่าซ่อม ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวทั้งหมด เพราะเลือกเดินทางไปในเส้นทางที่กำหนดไว้แล้วจากระบบภูมิสารสนเทศ GIS นอกจากนี้ GIS จะมีส่วนช่วยในการกำหนดเส้นทางให้กับนักท่องเที่ยวแล้ว GIS ยังสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการแข่งขันทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวให้กับกลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนได้ ด้วยการจัดทำจุดพิกัดเส้นทางสถานที่ ซึ่งจะให้นักท่องเที่ยวสามารถสืบค้นและเป็นแผนที่ในการนำทางได้ เชื่อมโยงถึงการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวของชุมชนที่สามารถร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความน่าสนใจสร้างความมั่นคงให้กับชุมชนได้

3) ด้านเศรษฐกิจ

การประยุกต์ใช้ GIS เพื่อการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาที่มีโดยตรงต่อการพัฒนาทางด้านการเศรษฐกิจให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านการวิเคราะห์ผลผลิตด้านการท่องเที่ยวที่มีต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการดำเนินการทางด้านการธุรกิจ อาทิเช่น ที่พัก โรงแรม ร้านอาหาร ของฝากของที่ระลึก หรือ สินค้า OTOP ของแต่ละชุมชนการพัฒนาเป็นแหล่งกระจายสินค้าด้านการท่องเที่ยว

นอกจากนี้สามารถพัฒนาศักยภาพด้านเศรษฐกิจชุมชนให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทางช่องทางประชาสัมพันธ์ทาง Web browser, Internet และ Application ซึ่งจะทำให้เข้าสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ได้มากขึ้น ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มการผลิตสินค้าชุมชน OTOP ของฝากของที่ระลึก และสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคง สร้างงาน สร้างอาชีพ สนองตอบนโยบายการพัฒนา Uttaradit 4.0 ซึ่งเป็นนโยบายการพัฒนาของจังหวัดอุดรดิตถ์ที่มีความอย่างยั่งยืน สามารถนำมาพัฒนาเชิงพุทธบูรณาการกับชุมชนเพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ จึงเป็น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยว “ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ GIS” และ “Application” ซึ่งเป็นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดเป็นครั้งแรกในจังหวัดอุดรดิตถ์ ถือว่าเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในกิจการของคณะสงฆ์ และ ชุมชนท้องถิ่น ในจังหวัดอุดรดิตถ์ 9 อำเภอ จึงควรมีการนำองค์ความรู้ที่ได้ในครั้งนี้ ไปพัฒนาต่อยอดอย่างแพร่หลายในระดับจังหวัด โดยการเข้ามามีส่วนร่วมของส่วนราชการในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่จะสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาต่อยอดผลงานวิจัยให้ครบทุกแห่ง ทั้งนี้ อาจพัฒนาเพิ่มเติมโดยการจัดทำป้าย QR CODE ติดไว้บริเวณแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาเส้นทาง ประวัติศาสตร์ สินค้าที่ระลึกของชุมชน กิจกรรม เทศกาลประเพณี ในแต่ละช่วงเวลาได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความรวดเร็วในการท่องเที่ยว

สรุป การพัฒนาระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการของจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งทำการเผยแพร่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเพิ่มช่องทางให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกมากขึ้น ที่สำคัญการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวด้วย GIS จึงเป็นการอนุรักษ์เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิมและวิถีของชุมชน ซึ่งจะเป็นการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมความงดงามของวัฒนธรรมพื้นถิ่นและวิถีชุมชนที่

น่าสนใจได้อย่างต่อเนื่อง กระทั่งพัฒนาเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวในระดับประเทศ และระดับอาเซียนได้ในอนาคต

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์

ผลการวิจัยพบว่า ด้านสถานที่ท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม เช่น วัดเก่าแก่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนนั้นให้สูงขึ้น เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว การให้ข้อมูลบริการเพื่อความสะดวก รวดเร็วของผู้ท่องเที่ยว รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยวเชิงพุทธบูรณาการ การท่องเที่ยวตามวัด แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน

ด้านศักยภาพของแต่ละพื้นที่ ความพร้อม ความสะดวกในเรื่องสถานที่ ความสะอาด ข้อมูลข่าวสาร บางแห่งที่มีหน่วยงานอย่างเข้มแข็งเข้มมาดูแล ประสานงานกันตลอด ในเรื่องข้อมูล การอบรมเพื่อพัฒนาความทันสมัยในเรื่องข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ทางสื่อสิ่งพิมพ์ หรือตามเว็บเพจ ที่สามารถเข้าถึง และรู้พิภักได้ โดยใช้เวลาในการเดินทางถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น พร้อมทั้งมีการเชื่อมโยงจุดบริการที่ท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน และเมื่อเปรียบเทียบศักยภาพของแต่ละชุมชนแล้วก็มีมากขึ้นแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคลากร และงบประมาณที่ทางภาครัฐ หน่วยงาน องค์กร ที่จะสนับสนุนมาให้ พร้อมกันนี้การสนับสนุนงบประมาณต้องทำอย่างต่อเนื่อง การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ก็เช่นเดียวกัน

ด้านเศรษฐกิจ ควรพัฒนาด้านการตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนต้องมีการวางแผนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงตัวนักท่องเที่ยวได้ในทุกทิศทาง เช่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ผ่าน Social media ผ่าน Application Line Facebook หรือ Instagram รวมถึง การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในกลุ่มของ แผ่นพับประชาสัมพันธ์ หรือ หนังสือ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและชุมชน “นวัตวิถีเชิงพุทธ” สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในยุค Thailand 4.0 ที่มุ่งผลักดันให้ทุกกลุ่มอาชีพสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อชุมชน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ที่มั่นคง และสามารถทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยการนำภูมิปัญญาเชิงพุทธบูรณาการมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความยั่งยืนของชุมชน และสร้างศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ด้วยพื้นฐานทางความเชื่อของมนุษย์ที่มีกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติเป็นเหตุเป็นผลและมีอิทธิพลในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเชื่อมโยงกับความเชื่อที่เหนือธรรมชาติ และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ผสมผสานรวมกัน เป็นพื้นฐานสำคัญมากในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในด้านวัฒนธรรม และด้านสังคม ซึ่งอยู่ภายใต้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งนักท่องเที่ยวได้ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปะ ความงดงามของแต่ละวัด ความเป็นมา อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีนำทางเพื่อความสะดวก รวดเร็ว ภายใต้การพัฒนา ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวระหว่าง ชุมชน และคณะสงฆ์

สรุป การพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ จึงเป็นการดำเนินการเพื่อศึกษาข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์อย่างยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เริ่มจากชุมชนมีการรวมกลุ่มของผู้ที่จะเป็นเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและนักวิจัย การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการให้บริการและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การทดลองนำเที่ยวในชุมชน รวมทั้งการสนับสนุนให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ตลอดจนบทบาทหน้าที่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยการสร้างรายได้เสริมและการพึ่งพาตนเองของชุมชนต่อไป

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี

การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี ในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชนส่วนมากจะวิธีการสร้างเครือข่ายคล้าย ๆ กัน คือ ให้คนในชุมชนสร้างความมั่นคงแข็งแรงให้กับชุมชนของตนเองก่อน แล้วค่อย ๆ ขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่น เนื่องจากจังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดเล็กจังหวัดหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่าง พื้นที่ส่วนมากเป็นป่าเขาลำเนาไพร สถานะทางเศรษฐกิจและความเจริญยังไม่เติบโต การที่จะสร้างหรือพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวให้มั่นคงยั่งยืนคงต้องใช้ระยะเวลานาน อีกอย่างหนึ่งสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อระดับประเทศมีไม่อีกแห่ง ที่น่าสนใจ เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาแล้วไม่รู้จะไปเที่ยวที่ไหนที่ดึงดูดความสนใจได้ ทำให้ตลาดการท่องเที่ยวโดยภาพรวมของจังหวัดอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในละแวกเดียวกัน อีกทั้งการคมนาคมก็ยังไม่มีความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยวได้เดินทางมาโดยสะดวก ในทางตรงกันข้ามจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกันเขามีกันทุกจังหวัด

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ชุมชนแต่ละแห่งให้ความสนใจ และให้ความร่วมมือในการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี โดยมีการตั้งกลุ่มท่องเที่ยว และกลุ่มอาชีพเพื่อการท่องเที่ยว เพราะทำให้สามารถผลิตสินค้าชุมชนออกสู่ตลาดได้ แต่ด้วยอุปสรรคในเรื่องของความรู้และงบประมาณ จึงทำให้งานพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวเป็นไปได้ช้า จึงต้องมีการสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนกับกลุ่มสมาชิกเครือข่ายที่เข้าร่วมกลุ่มเป็นสมาชิก เช่น การให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากร การอนุรักษ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ถูกต้อง การพัฒนาความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการนำเทคโนโลยี Social Media ได้แก่ Application Line Facebook หรือ Instagram มาประยุกต์ใช้อย่างถูกวิธี และที่สำคัญที่สุดคือ การนำหลักพุทธเชิงบริหาร เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความสามัคคีและสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย โดยดำเนินการให้เป็นไปตามหลัก “สารณียธรรม 6” ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายสัมฤทธิ์ผลอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้หากเครือข่ายสามารถรวมตัวกันได้อย่างเข้มแข็ง และเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว จะสามารถส่งผลดีต่อ ด้านเศรษฐกิจ ของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว การบริการ โรงแรม และสินค้าของฝากที่ระลึกในชุมชน จะส่งผลให้ระบบกลไกตลาดสมดุล โดยการผลักดันหรือส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาดั้งเดิม และการสร้างตราสินค้าที่เป็นสัญลักษณ์ของชุมชน จะทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนได้ นอกจากนี้หากสามารถวางแผนการตลาดที่สร้างกระแสจากจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว หรือ สินค้าชุมชน ผ่านทาง Social Media และการจัด Campaign หรือ Promotion พิเศษ เช่น การจัดถนนคนเดิน “นวัตวิถี” ก็จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่ม “SoLoMo” (So = Social, Lo= Location, Mo = Mobile) หรือ เทรนด์ตลาดออนไลน์ เพราะหากสามารถดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เข้ามาในชุมชนได้มาก ๆ จะส่งผลให้กลุ่มเครือข่ายในพื้นที่มีความมั่นคงในอาชีพที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยว และสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่ยอมรับได้อย่างรวดเร็ว

สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนางานเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดคือ การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ชุมชน ประชาชน ในพื้นที่ หากทุกคนให้ความร่วมมือกันในการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยวด้านงบประมาณ และนโยบายพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของชุมชน และนักท่องเที่ยว เช่น การดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มนักท่องเที่ยวมากระตุ้นกลุ่มนักท่องเที่ยวสมัยใหม่จะทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมแหล่ง

ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้กลุ่มเครือข่ายสามารถพัฒนากลุ่มให้มีศักยภาพมากขึ้น และสามารถวางแผนรองรับนักท่องเที่ยวในแต่ละฤดูกาลท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาถึงการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ และได้้นำผลที่ได้มาวิเคราะห์พิจารณาเปรียบเทียบกับแนวคิดและทฤษฎี โดยมีผลการอภิปรายผลการวิจัยได้เป็นประเด็น ดังนี้

1. การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์ จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตหลังจากที่ได้ประกอบอาชีพทำหน้าที่การทำงาน บุคคลมักหาโอกาสวันหยุดงานออกเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน จากสถานที่หนึ่งไปอีกสถานที่หนึ่งเพื่อพักผ่อน คลายเครียด และมีโอกาสสัมผัสกับธรรมชาติวัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้พบว่า แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของนักท่องเที่ยวได้แก่ วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น สินค้าประจำถิ่น ตลอดจน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น ภูเขา ป่าไม้ สิ่งแวดล้อมอื่นๆ เหล่านี้ล้วนเป็นแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของผู้คน การท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจการเดินทางของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการกระจายรายได้ของประชาชนการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับท้องถิ่น สร้างรายได้ให้คนในชุมชนนั้นๆ อย่างมากมาย ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขจากรายได้ของการท่องเที่ยวสอดคล้องกับ กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ (2555) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศไทย และยังช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ดี สถานการณ์ตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้ประเทศไทยต้องปรับทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ของประเทศ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บทความวิชาการนี้มีจุดมุ่งหมายในการเสนอแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขั้นตอนการพัฒนาการตลาด การเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความสมดุลในมิติทางวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ อันจะนำไปสู่การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

2. การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ มีความสำคัญและจำเป็นมากในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยุค Thailand 4.0 การพัฒนาระบบข้อมูลภูมิสารสนเทศและการพัฒนาระบบบริการข้อมูลภูมิสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน เนื่องจากระบบข้อมูล และการบริหารจัดการไปในแนวทางการพัฒนาเกิดประโยชน์ต่อกลุ่มนักท่องเที่ยว และการตรวจสอบข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของส่วนราชการระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค และระดับประเทศ ซึ่งภาครัฐ คือ กลุ่มที่พัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญ อย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีความเจริญก้าวหน้า และดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน วัด ชุมชน เอกชนผู้ประกอบการ และประชาชน การจัดระบบภูมิสารสนเทศจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศให้เข้าถึงมือของนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้รับผิดชอบการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การคำนวณระยะทางในการท่องเที่ยว และการแนะนำสถานที่ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยว และผู้รับผิดชอบสามารถดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับ จิตมินต์ อังสกุล (2555) กล่าวว่า การพัฒนาตัวแทนอัจฉริยะเพื่อการท่องเที่ยวไทยนี้ บริษัทที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือตัวแทนการท่องเที่ยว หรือบุคคลที่ได้มีการวางแผนการท่องเที่ยวเป็นประจำ สามารถนำระบบต้นแบบสำหรับการวางแผนการท่องเที่ยวส่วนบุคคลที่

ได้พัฒนาขึ้นไปใช้เพื่อการวางแผนการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ เอกชัย กกแก้ว และคณะ (2559) กล่าวว่า ปัจจุบันการให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและจากมนุษย์สร้างขึ้น สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตยังไม่มี การจัดเก็บและแสดงผลอย่างเป็นระบบ ทั้งเชิงเนื้อหาและเชิงตำแหน่งที่ตั้ง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถรับรู้ถึงความเป็นมาหรืออัตลักษณ์และวิถีชีวิตที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น ได้อย่างแท้จริง การศึกษาค้นคว้าวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Web-based GIS) เพื่อจัดเก็บและแสดงผลเนื้อหาถ่ายทอดความรู้สึก ความประทับใจ และตำแหน่งที่ตั้งท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตแสดงผลในลักษณะแผนที่ภูมิศาสตร์บนเว็บแอปพลิเคชันผ่านระบบอินเทอร์เน็ต มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวรับรู้เรื่องราวหรืออัตลักษณ์ และวิถีชีวิตชุมชนในสถานที่ท่องเที่ยว และสะท้อนความรู้สึกประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่นั้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการกลับมาเยือนและส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ผู้ที่สนใจทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปประกอบการวางรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

3. การพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรธานี ดำเนินการศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรธานีอย่างยั่งยืน จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพสูงสุดนั้นคือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบของการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานแบบบูรณาการในทุกภาคส่วน เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำองค์ความรู้จากชุมชนมาพัฒนา คือ การพัฒนาจากสิ่งเดิมให้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนงบประมาณของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว และดึงดูดลักษณะของชุมชนออกมาเพื่อเป็นแรงจูงใจ เช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชนสินค้าของฝากที่ระลึก เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการพัฒนา ภูมิทัศน์ สัญลักษณ์ ป้ายบอกทาง และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้น หน่วยงานท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในท้องถิ่น ควรเร่งปรับปรุงภูมิทัศน์ป้ายบอกทางและจัดหางบประมาณทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น ในการจัดกิจกรรม การรณรงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภท วัด ควรมีการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยการสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ให้เพิ่มขึ้น เช่น การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในกลุ่มที่มีศรัทธาสูงในพุทธศาสนาเข้ามาปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพจิตและชีวิต ในกรณีที่นักท่องเที่ยวที่ไม่สามารถพักค้างคืนได้ ควรจัดทำห้องวิปัสสนากรรมฐานเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มีเวลาน้อยได้เข้ามาปฏิบัติธรรมในช่วงระยะเวลาสั้น หรือ จัดทำห้องฟังธรรมะ หอสมุด เพื่อให้ผู้ที่ใฝ่รู้ในธรรมเข้ามาศึกษาและฟังธรรมด้วยตนเอง ขณะเดียวกันสามารถผลักดันให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาเพื่อรองรับสถานศึกษาในพื้นที่เข้ามาทำกิจกรรมและพัฒนาจิตให้กับนักเรียน นักศึกษาได้อีกทางหนึ่ง สอดคล้องกับ สุจินต์ นิมนงค์ (2545) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การบริหารจัดการทรัพยากรวัดของพระสังฆาธิการระดับวัด ในเขตการศึกษา 1” พบว่าสภาพการบริหารจัดการทรัพยากรวัดของพระสังฆาธิการระดับวัด ด้านการจัดบริเวณวัดเสนาสนะ และบวรวัตถุ สาธารณะสงเคราะห์ อยู่ใน ระดับมาก ส่วนด้านการปกครอง การส่งเสริมการศึกษาการอบรมเผยแผ่ศาสนาธรรมอยู่ในระดับปานกลาง และพระสังฆาธิการมีความต้องการได้รับการถวายความรู้ เรื่องการบริหารจัดการ ทรัพยากรวัด หมวดบริหารศาสตร์ในระดับมาก หมวดพฤติกรรมศาสตร์และความรู้ทั่วไปในระดับปานกลาง สำหรับวิธีการถวายความรู้ต้องการศึกษาดูงานวัดพัฒนาตัวอย่าง และการอภิปรายโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ

หลักสูตรการถวายความรู้ ใน 3 หมวดที่ต้องการ คือ หมวดความรู้ทั่วไป ได้แก่ 1) กฎหมาย ระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการบริหารศาสนกิจในวัด 2) การจัดศาสนาเพื่อพัฒนาชุมชน และสังคม หมวดบริหารศาสตร์ ได้แก่ 1) การบริหารงานบุคคลในวัด 2) เทคนิคการสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชน 3) การส่งเสริมการศึกษา หมวดพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ 2) การเผยแผ่ศาสนาธรรม 3) การพัฒนาทักษะการแสดงธรรม

4. การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ จากการศึกษา พบว่า ประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรดิตถ์ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นประชาชนอาศัยอยู่ตามในสถานที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว มีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายการอยู่ในระดับมาก ในการแลกเปลี่ยนการจัดกิจกรรม หรือการมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระหว่างองค์กรสมาชิกเครือข่ายนั้น จำเป็นต้องอาศัย การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก การมีส่วนร่วมของสมาชิก มีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน มีการทำงานเป็นทีมและมีทีมงานที่ดี เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ซึ่งกันและกันโดยผ่านการติดต่อกัน โดยตรงระหว่าง บุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในเครือข่าย ล้วนมีความปรารถนาที่พัฒนาส่งเสริม ให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือการสนับสนุนทั้งทางกายทางใจเพื่อสร้างความเจริญด้านการท่องเที่ยวของแต่ละอำเภอ สถานภาพปัจจุบันของอุดรดิตถ์ยังไม่ขึ้นชื่อในระดับประเทศในด้านการท่องเที่ยว ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก จากการให้สัมภาษณ์ของ ผู้อำนวยการท่องเที่ยวพิษณุโลก สุโขทัย อุดรดิตถ์ กล่าวว่า อุดรดิตถ์เป็นเมืองผ่านที่นักท่องเที่ยวไม่ค่อยแวะมาท่องเที่ยวเท่าไร เพราะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีไม่มาก หรือไม่ค่อยได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร ถ้าอยากจะทำพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต้องอาศัยความเข้มแข็งของชุมชนนั้นช่วยกันพัฒนาการสร้างเครือข่ายภายในชุมชนเสียก่อน แล้วจึงยกระดับเครือข่ายขยายไปสู่เครือข่ายระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและประเทศเป็นลำดับต่อไป

การพัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ต้องอาศัยระยะเวลาเพื่อพัฒนาทั้งกิจกรรม การมีส่วนร่วม เป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน การมีทีมงานที่ดีจึงสามารถพัฒนาทั้งเครือข่ายและแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละวัด อีกทั้งการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงที่พักโรงแรม ร้านอาหาร การบริการด้านอื่นอีก เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวของจังหวัดให้ทัดเทียมกับจังหวัดอื่น ซึ่งขึ้นชื่อทางด้านนี้อยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1) ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทุกรูปแบบ เช่น การสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การสนับสนุนโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดโครงการอบรมพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่เป็นแบบแผนของชุมชน สามารถต่อยอดงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

2) ภาครัฐ สำนักงานจังหวัด ควรมีการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนามากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาครบวงจร สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม เช่น การจัดกิจกรรมลานวัฒนธรรม “นวัตวิถี” ซึ่งจะให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ รวมถึงแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ความงามทางวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาในแต่ละท้องถิ่น

3) ภาครัฐ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรมีการวางแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์ โดยเพิ่มการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการวางแผนงานด้านการตลาดแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใหม่ เพื่อให้กลุ่มนักท่องเที่ยวได้รับทราบ และขยายผลสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวในระดับประเทศ และระดับโลกได้

ข้อเสนอแนะในระดับวัดและชุมชน

1) วัด ควรมีการจัดทำแผนงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และควรมีการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานทุกด้าน เช่น การประชาสัมพันธ์ การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างกลไกระบบบริหารจัดการที่ดี

2) ชุมชน/ประชาชน ผู้นำชุมชนควรเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีการส่งเสริมกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน และกำหนดหน้าที่ของประชาชนในชุมชน เพื่อให้รับทราบแนวทางการปฏิบัติตน และขับเคลื่อนงานพัฒนาท่องเที่ยวในชุมชนได้

3) ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ ควรมีการดึงกลุ่มผู้ประกอบการรายใหญ่และรายเล็กในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน เพราะผลิตภัณฑ์ด้านการบริการ และสินค้าของฝากของที่ระลึกจะแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์และดึงดูดใจนักท่องเที่ยว รวมทั้งกลุ่มผู้ประกอบการเอกชนคือกลุ่มผู้มีรายได้นานาชาติ ที่สามารถร่วมพัฒนาและขับเคลื่อนการขยายกิจการธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างแพร่หลายสู่ระดับประเทศ และระดับโลก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อหาแนวทางในการสร้างความยั่งยืนของชุมชน ซึ่งจะสามารถยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เติบโตได้และยั่งยืน

2) ควรมีการวิจัยรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ที่เชื่อมโยงกับสินค้าการเกษตร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก โอท็อป สินค้าท้องถิ่นที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ในจังหวัดอุดรธานี

3) ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เชิงรุก รวมถึงการพัฒนาเว็บไซต์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรธานี

สรุป

การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี ควรเร่งพัฒนาส่งเสริมงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้กับวัด ชุมชน และประชาชนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) และ Application ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแต่ละแห่ง ภายใต้ภูมิปัญญาเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความยั่งยืนและเป็นรูปธรรม เนื่องจากส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จมากที่สุด ดังนั้น ภาครัฐในพื้นที่ควรเข้ามาสนับสนุนในการสร้างระบบเทคโนโลยี GIS และ Application ของชุมชน เพื่อการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของจังหวัดอุดรธานีที่ยั่งยืนต่อไป

References

Aungsakul, J. (2012). *The Design and Development of an Intelligent Agent for Thailand Tourism Industry*. Research report. Nakhon Ratchasima: Suranaree University of Technology.

- Jarumanee, N. (2006). *Tourism and tourism industry management*. Bangkok: Kasetsart University.
- Jirakajornkul, S. (2008). *Learn the Geographic Information System with ARCGIS DSK*. Nonthaburi: S R Printing Mass Product.
- Kokkaew, E. et al. (2016). *Web application for GIS-Based tourism data integration of Phuket Province, Thailand*. Retrieved August 20, 2018, form <http://Wheretogophuket.com/files/web/ProvinceThailand.pdf>.
- Komthawong, S A Development of Cultural Tourism Management Model in Luang Prabang Province Lao PDR. *Academic journal Uttaradit Rajabhat University*, 11(2), 335-352.
- Kongsawat, J. (2007). *Study of guideline for promoting cultural tourism in Nakhon Pathom Province*. Research report. Bangkok: Silpakorn University.
- Nimanong, S. (2002). *The temple resource management of temple administrators in educational region 1*. Research report. Bangkok: Ministry of Education.
- Phrakhruwimonsinlapakit (Ruangrith Kaewpiang) et al. (2015). *The Study of Forms and Conditions of learn Sources in the Temples of Tourist Attractions in Chiang Rai Province*. Research report. Chiang Rai: Mahachulachulalongkornrajavidyalaya University Phayao Campus Watphrakaew Class.
- Pleeruk, N. (2013). Geographic Information System for Tourism Management In Chonburi Province. *KMUTT Research & Development Journal*, 36 (2), 235 – 248.
- Siboonruang, N., et al. (2009). *Psycho – Social Correlation of Buddhist Tourism Behavior*. Research report. Pathum Thani: University of Technology Thanyaburi.
- Sanglimsuwan, K. et al. (2012). Sustainable Cultural Heritage Tourism. *Executive Journal*, 32(4), 139 – 146.
- Sirirak, P. (2018). *Geographic Information System for Tourism*. Retrieved August 20, 2018, form <https://www.gotoknow.org/posts/466908>.
- Sujarinpong, P. (2006). *Guide*. Bangkok: Thammasat University.
- Thongsiri, S. (2012). The Satisfaction Survey of Tourism – Oriented Conservation Thung – Yang Sub – district, Lablao District, Uttaradit Province. *Journal of International Thai Tourism*, 8 (1), 91 – 106.
- Tourism Authority of Thailand. (2006). *Tourism Industry*. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.

